TRĂSĂTURI DE PERSONALITATE ȘI CARACTERISTICI ALE ANXIETĂȚII LA DEȚINUȚI

Maria LOZOVAN,

Facultatea de Psihologie, Ştiinţe ale Educaţiei, Sociologie şi Asistenţă Socială

CZU: 159.923:616.89-008.441-058.56 lozovanmaria07@gmail.com

Detenția reprezintă o limitare a libertății individului, iar când această restricție afectează evoluția acestuia, individul resimte nevoia imperioasă de a acționa pentru a-și redobândi libertatea pierdută, ceea ce J. Brehm a numit „*reactanță psihologică*" [1, p.172]. Privarea de libertate influențează semnificativ personalitatea deținutului, având impact asupra diverselor aspecte precum încrederea în sine, nivelul de anxietate, sentimentul de frustrare, stabilitatea emoțională, și manifestările trăsăturilor de personalitate, precum ar fi schizofrenia, tendințele paranoide, isterice sau psihopatice și depresia. Cercetarea s-a concentrat pe trăsăturile de personalitate ale deținuților și anxietatea resimțită de aceștia.

Din studiile științifice cercetate am constatat că anxietatea poate fi influențată de trăsăturile de personalitate pe care individul le dezvoltă în timpul detenției, iar aceste caracteristici pot avea un efect însemnat asupra modului în care deținutul se integrează și interacționează în cadrul sistemului penitenciar. Astfel, anxietatea trăită profund se poate regăsi printre factorii care pot conduce deseori la acte de automutilare, ajungând chiar la sinucidere.

Trăsăturile personalității reprezintă caracteristici considerate a fi variabile și esențiale pentru înțelegerea comportamentului uman. În concepția lui G.W.Allport trăsăturile de personalitate sunt acele *caracteristici generale, relativ stabile şi de durată, care permit explicarea şi evaluarea comportamentului* [2, p.6].

Literatura de specialitate propune două modalităţi de definire a anxietăţii şi anume: *anxietatea este văzută ca o însuşire primară caracteristică omului şi ca o reacţie la o lume exterioară duşmănoasă* [3, p.5]. Spre exemplu, **I. Holdevici** definește anxietatea ca o teamă difuză, fără un obiect bine precizat. Subiectul trăiește o încordare continuă, simțindu-se permanent amenințat. El este foarte nervos și de multe ori nici nu realizează de fapt ce anume îl sperie atât de tare. **D. Petrovai** menționează că anxietatea reprezintă reacția la o amenințare percepută, nu neapărat reală [4, p.5].

În continuare vă propunem analiza rezultatelor cercetării, efectuate cu ajutorul Testului Spilberger și Inventarului multifazic de personalitate Minesotta, forma scurtă (Chestionarul Mini-Mult, Kincannon J.). Această cercetare a implicat selectarea de subiecți din două grupuri diferite, și anume: 30 de condamnați aflați în custodia Penitenciarului nr.15 – or. Cricova și 30 de persoane de gen masculin liberi.

Aplicând Testul Spilberger, evidențiem că, în conformitate cu rezultatele obținute, deținuții manifestă o medie mai ridicată pentru *Anxietate-trăsătură* (32,7), având tendința de a percepe o gamă largă de situații ca fiind amenințătoare, comparativ cu persoanele libere care prezintă un nivel mai ridicat pentru *Anxietate-stare* (36,12), ce re-

flectă emoţii trăite subiective, tensiune persistentă şi îngrijorare reieşită din experienţele acumulate.

Potrivit datelor colectate prin intermediul chestionarului Mini-Mult (Kincannon J.C.), am constatat că trăsăturile predominante la deţinuţi sunt: *paranoia* (23, 33 %) caracterizându-se prin tendinţe de formare a ideilor de grandoare personală, suspiciozitate, sensibilitate excesivă; *psihastenia* (20 %) manifestându-se prin alarmare, îndoieli excesive, obsesii şi frică neîntemeiată şi *depresie* (13,33%) - preocupare excesivă pentru propria sănătate, neîncredere în sine. Însă la persoanele aflate la libertate distingem *isteria* (26,66%) aceştia eschivându-se de la responsabilităţi, tendinţa de a atrage atenţia spre sine; *hipomanie* (20%) demonstrând tendinţe maniacale, energie, stări sufleteşti exaltate, excitabilitate, iritabilitate şi ***devianţa*** *psihopatică* (13,33%) afirmându-se prin dezadaptare socială, agresivitate, abaterea de la normele şi valorile sociale, dispoziţie inconstantă.

În concluzie, putem afirma că există o corelaţie semnificativă dintre variabilele: anxietate-stare, anxietate-trăsătură şi trăsăturile de personalitate la deţinuţi. Dar şi diferenţe în manifestarea nivelurilor de anxietate-stare la deţinuţi comparativ cu persoanele libere.

Referinţe:

1. MATEESCU, O. *Psihologie Judiciară*. Suport curs învăţământ la distanţă, Universitattea Titu Maiorescu, Bucureşti, 2020.
2. NOVAC, C. *Dezvoltarea Personalităţii umane. Teme de curs*. [citat 07 martie 2024] În:http://cis01.central.ucv.ro/eurocomp/dezv_pers_umane.pdf
3. RACU, I., *Psihologia anxietăţii la copii şi adolescenţi.* Chişinău: UPS „Ion Creangă", 2020.
4. RACU, I*., Determinantele psihologice ale anxietăţii în adolescenţă*, In: Revista Psihologie, Pedagogie specială Asistenţă socială. Nr. 2 (55). Chişinău: UPS Ion Creangă, 2019.

Recomandat

***Raisa CERLAT**, dr., conf. univ.*